Verohallinto
Harmaan talouden selvitysyksikkö
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

20.12.2022

Dnro 2022_070
Valiokunnan kuulemis- ja lausuntopyyntö 12.12.2022

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia

Hallituksen esitys 303/2022 vp eduskunnalle laiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta on lähetetty eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Valiokunta pyytää Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköltä (myöh. selvitysyksikkö) lausuntoa asiasta.

Lainsäädännön muutoksen tarkoituksena on hallitusohjelman kirjausten mukaan uusien keinojen löytäminen tahalliseen tai törkeän huolimattomaan alipalkkaukseen puuttumiseksi. Hallitusohjelman mukaan keinoja voivat olla esimerkiksi hallinnolliset sanktiot.

Lausuma

Harmaa talous ilmenee alipalkkauksessa epäsuorasti siten, että maksettaessa lain ja yleissitovien työehtosopimusten tason alittavaa palkkaa, tilitetään siitä myös pienempi määrä veroja ja sosiaalivakuutusmaksuja. Lisäksi työnantajat, jotka laiminlyövät palkanmaksua koskevat velvoitteensa, saavat perusteetonta kilpailuetua ja taloudellista hyötyä. Siten alipalkkaus vääristää myös kilpailua.

Selvitysyksikön käsityksen mukaan alipalkkaustapaukset koskevat erityisesti ulkomaalaisia työntekijöitä, jotka ovat järjestäytymättömiä ja tietävät heikosti oikeuksistaan työntekijöinä.

Selvitysyksikön käsityksen mukaan ehdotetussa muodossaan lainsäädäntömuutokset toisivat seuraavat kannatettavat muutokset:

- Antaisivat työsuojeluviranomaisille mahdollisuuden puuttua myös sellaisiin alipalkkaustilanteisiin, joissa tilanteeseen ei liity epäilystä syrjinnän kiellon rikkomisesta. Tulisi kuitenkin harkita, onko lainmuutokseen sisältyvä rajaus koskien toimintaohjeesta kehotukseen etenemistä tarpeellinen.

- Lisäisivät työsuojeluviranomaisten mahdollisuuksia ilmoittaa epäilemistään petos- ja kiskontarikoksista poliisille.

Nyt toteutettavan lakimuutoksen lisäksi alipalkkauksen torjuntakeinojen tehostamista tulisi jatkaa, ja harkita ainakin seuraavia toimenpiteitä:

- Selvittää ja toteuttaa keinoja, joilla työsuojeluhallinnon tarkastajien mahdollisuuksia havaita palkkaukseen liittyviä väärinkäytöksiä parannettaisiin. Tähän liittyen tulisi varmistaa, että työsuojeluviranomaisten oikeudet oma-aloitteisiin tietojen luovutuksiin sekä tietojen saamiseen muilta viranomaisilta kuten esimerkiksi Verohallinnolta, Maahanmuuttoviranomaisilta sekä esitutkintaviranomaisilta ovat riittävän laajat.

- Alipalkkauksen uhrien näkökulmasta tulisi tehostaa keinoja, joilla uhrit saavat nopeammin ja varmemmin palkkasaatavansa. Rikosprosessi on erittäin pitkäkestoinen eikä se takaa palkanmaksua työntekijälle, joka on palannut kotimaahansa. Tulisikin harkita, olisiko Virossa käytössä olevan työriitakomitean kaltainen menettely toimiva ratkaisu myös Suomessa.

- Hallinnollisten sanktioiden käyttömahdollisuudet alipalkkauksen torjunnassa tulisi selvittää perusteellisesti.

Helsingissä 20.12.2022

Janne Marttinen
johtaja

Matti Hautala
tarkastuspäällikkö

VERO SKATT

Verohallinto
Harmaan talouden selvitysyksikkö
PL 325
00052 VERO

www.vero.fi
puh. 029 512 000
email: htsy@vero.fi